

Det skyldes formentlig, at det for Budtz var en ganske naturlig ting at politisere udenrigspolitikken og at samarbejde med SF/VS og de radikale snarere end med de borgerlige partier. Svend Aukens forsøg i 1984 på at undersøge mulighederne for at genskabe den brede enighed var han fra begyndelsen skeptisk overfor, og fremstillingen er præget af ringe respekt for forsvarere af den traditionelle sikkerhedspolitik, hvadenten det er borgerlige politikere, Udenrigsministeriets embedsmænd eller kommentatorer i den borgerlige presse. Der er også visse æselspark til tøvende socialdemokratiske politikere, specielt til den fra Udenrigsministeriet miljøskadede Poul Nielson (s. 19), men gennemgående er tonen dog partiloyal.

Bogen rummer en del andet end dansk sikkerhedspolitik. Der er to længere, ganske interessante kapitler om Socialdemokratiets Mellemøstpolitik; der er spredte glimt fra Budtz' utallige rejser og de mange internationale fora, som han har deltaget i, ligesom der er kapitler om hans virke som kulturpolitisk ordfører og ikke mindst som journalist. Som nævnt er bogen velskrevet; Budtz er en levende fortæller med et godt blik for personer og situationer, men den dyberegående analyse må man søge andetsteds. Man kan derfor kun håbe, at Budtz på et senere tidspunkt finder tid til at give den bredere og dybere fremstilling af dansk sikkerhedspolitik i 1980'erne, som han har forudsætningerne for.

Bogen slutter med en lille perle, nemlig et personregister opstillet efter fornavne. Der er tilsyneladende ikke grænser for, hvad der kan lade sig gøre i edb-alderen. Det skal dog retfærdigvis anføres, at forlaget også – som et løst indlæg – leverer et indeks efter efternavne.

Nikolaj Petersen
Institut for Statskundskab

Jon Elster, *Vitenskap og politikk*, Oslo: Universitetsforlaget, 1989, 239 s., Nkr. 238,00.

Man kan udvælge de bøger, som man vil læse, efter mange kriterier. Der findes mennesker, der helst læser lange bøger. Disse er de kontemplative naturer. Der findes også folk, der helst læser korte bøger. Det er karrieremenneskerne. Endelig findes der mennesker, der vælger lecture efter emner. Naturligt nok. Men der findes også mennesker, der vælger bøger efter forfatterens egenskaber. Det er kreative mennesker, der hellere læser en god forfatter om et ligegyldigt emne end omvendt. Elster appellerer til kreative læsere, fordi han skriver klart, tænker intelligent, og er kreativ. Ligesom man kan blive i godt humør af at læse en humoristisk forfatter, så bliver man inspireret til at tænke klart og ærligt om politik, når man læser Elster. Det er inspirerende at læse Elster, selv når han masserer en dødfødt idé, og det sker faktisk engang imellem.

Elster er, selv om han selv er lidt i tvivl, nordmand. Norsk kultur har blandt sine heltebilleder forestillingen om Manden, Helten, der søger det Store og det Rene, og som derfor isoleres fra almindelige mennesker. Arketyper er Ibsens helt

Det skyldes formentlig, at det for Budtz var en ganske naturlig ting at politisere udenrigspolitikken og at samarbejde med SF/VS og de radikale snarere end med de borgerlige partier. Svend Aukens forsøg i 1984 på at undersøge mulighederne for at genskabe den brede enighed var han fra begyndelsen skeptisk overfor, og fremstillingen er præget af ringe respekt for forsvarere af den traditionelle sikkerhedspolitik, hvadenten det er borgerlige politikere, Udenrigsministeriets embedsmænd eller kommentatorer i den borgerlige presse. Der er også visse æselspark til tøvende socialdemokratiske politikere, specielt til den fra Udenrigsministeriet miljøskadede Poul Nielson (s. 19), men gennemgående er tonen dog partiloyal.

Bogen rummer en del andet end dansk sikkerhedspolitik. Der er to længere, ganske interessante kapitler om Socialdemokratiets Mellemøstpolitik; der er spredte glimt fra Budtz' utallige rejser og de mange internationale fora, som han har deltaget i, ligesom der er kapitler om hans virke som kulturpolitisk ordfører og ikke mindst som journalist. Som nævnt er bogen velskrevet; Budtz er en levende fortæller med et godt blik for personer og situationer, men den dyberegående analyse må man søge andetsteds. Man kan derfor kun håbe, at Budtz på et senere tidspunkt finder tid til at give den bredere og dybere fremstilling af dansk sikkerhedspolitik i 1980'erne, som han har forudsætningerne for.

Bogen slutter med en lille perle, nemlig et personregister opstillet efter fornavne. Der er tilsyneladende ikke grænser for, hvad der kan lade sig gøre i edb-alderen. Det skal dog retfærdigvis anføres, at forlaget også – som et løst indlæg – leverer et indeks efter efternavne.

Nikolaj Petersen
Institut for Statskundskab

Jon Elster, *Vitenskap og politikk*, Oslo: Universitetsforlaget, 1989, 239 s., Nkr. 238,00.

Man kan udvælge de bøger, som man vil læse, efter mange kriterier. Der findes mennesker, der helst læser lange bøger. Disse er de kontemplative naturer. Der findes også folk, der helst læser korte bøger. Det er karrieremenneskerne. Endelig findes der mennesker, der vælger lecture efter emner. Naturligt nok. Men der findes også mennesker, der vælger bøger efter forfatterens egenskaber. Det er kreative mennesker, der hellere læser en god forfatter om et ligegyldigt emne end omvendt. Elster appellerer til kreative læsere, fordi han skriver klart, tænker intelligent, og er kreativ. Ligesom man kan blive i godt humør af at læse en humoristisk forfatter, så bliver man inspireret til at tænke klart og ærligt om politik, når man læser Elster. Det er inspirerende at læse Elster, selv når han masserer en dødfødt idé, og det sker faktisk engang imellem.

Elster er, selv om han selv er lidt i tvivl, nordmand. Norsk kultur har blandt sine heltebilleder forestillingen om Manden, Helten, der søger det Store og det Rene, og som derfor isoleres fra almindelige mennesker. Arketyper er Ibsens helt

duktioner. Han gør således op med den i tresserne meget populære deltagelsesorienterede demokratiteori (Stuart Mill, Arendt, Pateman). Ifølge denne teori bør vi have deltagerdemokrati, fordi deltagelse virker så dejligt og modnende på deltagerne. Elster påpeger, at denne virkning kun opnås som en bivirkning af et vel-fungerende deltagerdemokrati, der i forvejen fungerer af *andre* grunde. Hvis deltagelsens velsignede virkning er hovedbegrundelsen for demokratiet, så bliver selve deltagelsen meningsløs, og så forsvinder enhver modnende virkning.

Hermed er Elsters syn på samfundsvidenskabelig forklaring næsten givet. Han argumenterer for, at intersubjektivitet er det centrale i al videnskab. Derfor mener han videre, at den hypotetisk-deduktive metode er den *eneste* videnskabelige metode. Denne metode specificeres på forskellig måde i de forskellige videnskaber. Naturvidenskaberne laver årsagsforklaringer, biologien laver funktionelle forklaringer, og samfundsvidenskaberne laver intentionelle forklaringer. Derfor må sociale forklaringer altid funderes på individ-niveau. Elster er meget skeptisk, når det gælder funktionelle forklaringer i samfundsvidenskaben. Hvis der rigtig skal knald på en funktionel forklaring, må forskeren benytte begrebet om en *latent funktion*. Elster er berømt for sin analyse af, at dette begreb praktisk taget altid er illegitimt i samfundsvidenskaben. Dermed falder de mest almindelige versioner af marxistisk statsteori. Selv en gammel hæderkronet forklaring, som Mertons teori om den politiske maskine ender i papirkurven. Rystende – men logikken er ikke til at skyde igennem!

Elster er stærkt inspireret af *rational choice* metoden. Men karakteristisk nok forhindrer dette ikke, at han har beskæftiget sig meget med fornuftens grænser. Han har analyseret problemet om viljens svaghed ved hjælp af historien om Odysseus, der lod sig binde til sit skibs mast, så han ikke skulle begå noget dumt, mens han hørte sirenerens sang. Elster påpeger, at selve ideen om en forfatning, der står over og begrænser lovgivningsmagten er af samme karakter. Elster har også beskæftiget sig med manipulation og ideologiteori ud fra fabelen om ræven og rønnebærene. På det seneste har han beskæftiget sig med de skadelige virkninger, som det har, hvis man overvurderer fornuften. Denne analyse er meget relevant for teorien om politisk reform og for forståelsen af udviklingen i de (tidligere) kommunistiske lande. Disse emner strejfses kort i bogen, men her er læseren stadig nødt til at gå videre til Elsters engelsksprogede bøger. Men det er godt, at vi har fået denne introduktion til Elster på skandinavisk.

Jørgen J. Poulsen
Weekendavisen

European polyphony: Perspectives beyond East-West confrontation, edited by Ole Wæver, Pierre Lemaitre and Elzbieta Tromer, London: Macmillan, 1989.

Polyfoni betyder ifølge ordbogen flerstemmighed, og titlen må siges at være velvalgt. Denne bog lader en lang række ganske forskellige stemmer i den europæi-